

doorwerking in Nederland (en Vlaanderen) van invloeden vanuit het buitenland blijft gelukkig niet buiten beschouwing. Deze opzet brengt echter onvermijdelijk een aantal soms enigszins storende doublures met zich mee. Zo schenken meerdere auteurs aandacht aan de in 1540 te Antwerpen uitgegeven liedbundel met eenstemmige *Souterliedekens*, – het is de oudste psalmberijming in de Nederlanden –, zij het dat hun waardering met betrekking tot deze uitgave uiteenloopt (vgl. bijv. p. 27 en 186). Ook de psalmberijming van Jan Utenhove en die van Petrus Datheen alsook de Statenberijming uit 1773 en het *Liedboek voor de Kerken* uit 1973 komen wij in diverse artikelen tegen. De gekozen opzet heeft ook tot gevolg, dat de verschijning van het *Liedboek voor de Kerken* voor een aantal auteurs als een bijna vanzelfsprekende, want oecumenische afsluiting geldt. Hun verhalen eindigen dan ook in 1973. De (rooms- en oud-) katholieke auteurs schenken daarentegen ook aandacht aan ontwikkelingen in de jaren tachtig. En dan blijkt, dat dit boek eigenlijk een heel open einde heeft en wel voor alle confessies. Zo staat m.i. buiten kijf, dat de opname van berijmde teksten uit het *Liedboek voor de Kerken* in het *Gezangboek van de Oud-Katholieke Kerk van Nederland* uit 1990 ook repercussies heeft op de reformatorische psalmtraditie. Maar daarop gaan de reformatorische auteurs niet in.

Het kan bijna niet anders dan dat in een bundel als deze nogal wat ongelijksoortige bijdragen staan. En dat betreft dan niet alleen de lengte. Er zijn auteurs die zich ten doel stelden een zo volledig en exact mogelijk historiografisch overzicht te geven. Maar wij treffen ook artikelen aan, die eerder impressionistisch en globaal van aard zijn, terwijl enkele zelfs het karakter hebben van een 'ego-document'. Die afwisseling geeft echter ook iets verrassends aan de voorgelegde resultaten van dit interconfessioneel kerk- en cultuurhistorisch onderzoeksproject. Bovendien mag geconcludeerd worden, dat de verschillende auteurs er hoe dan ook in geslaagd zijn het eigen klimaat van de door hen behandelde periode en het eigen karakter van de door hen geïntroduceerde confessie op adequate wijze op te roepen. Als zodanig vormen deze artikelen een goede introductie tot deel II van dit boek: een catalogus bij de tentoonstelling 'Psalmzingen in de Nederlanden' die in augustus/september 1991 in Antwerpen en in oktober/november 1991 in Amsterdam plaatsvond. Voor die tentoonstelling werd een thematische opzet gekozen. Vijf onderwerpen passeerden de revue: Psalmzingen nu; het psalmboek als pronkstuk; dichten en berijmen; en psalmen in synagoge en kerk. Bij de uitwerking van deze thema's wordt, zij het echter minder nadrukkelijk, ook een onderscheid gemaakt alnaargelang confessie. Omdat al deze thema's (met uitzondering misschien van een gedeelte van het eerste) ook in deel I van dit boek figureren, krijgt de